

УДК 657.6
JEL Classification: M41, M42

*Візіренко С.В.,
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і оподаткування,
Мансурова А.Д.,
Запорізький національний технічний університет*

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Постановка проблеми. Суб'єкти господарювання в процесі своєї діяльності здійснюють найрізноманітніші операції на основі заключення різних видів договорів. Безумовно, найбільш поширеним серед них є договір постачання. Своєчасне і належне оформлення договору є необхідною передумовою для його виконання. Виконання договору полягає у здійсненні сторонами прав, виконанні ними обов'язків, що випливають з договору. Відповідно до зобов'язань, одна сторона (постачальник, продавець) повинна вчинити на користь іншої особи (покупцю) певну дію: передати товар, виконати роботи, надати послуги, а покупець має право вимагати від контрагента виконання його обов'язків. Конкретний характер дій визначається видом і змістом договору.

Успішне здійснення комерційної діяльності залежить від своєчасного виконання сторонами договору. Тому важливою частиною комерційної діяльності є організація повсякденного контролю виконання договорів і поставки товарів. Це дозволяє забезпечити своєчасне і безперервне постачання товарів в узгодженому асортименті, належної якості і в передбаченій кількості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процесу організації та методики внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань присвячені праці таких вчених: І. А. Белобжецького, М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, Н. Г. Виговської, Є. В. Калюги, Є. О. Кочеріна, В. Ф. Максимової, В. М. Мурашка, Л. В. Нападовської, В. П. Пантелєєва, Л. В. Сотнікової, В. П. Суйца, В. О. Шевчука, А. А. Шпіга, Л. В. Гуцуленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук та ін. Проте, незважаючи на вагомий напрацювання вчених, питання щодо організації та методики внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань вимагають на подальше вивчення.

Постановка завдання. Мета статті вивчення процесу організації та методики внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність розрахункових відносин між підприємствами в цілому залежить від стану внутрішньогосподарського контролю розрахунків у межах окремого підприємства. Несвоєчасне виявлення помилок у розрахункових документах призводить до виникнення різних суперечок під час розрахунків, створення конфліктних ситуацій між контрагентами. Тому мета контролю полягає не лише у перевірці дотримання вимог нормативно-правового забезпечення під час здійснення розрахункових операцій, але і їх документально-облікового обґрунтування.

Особливу увагу слід звернути на законність розрахунків, їх доцільність, документальне оформлення та правильність відображення розрахункових операцій за даними бухгалтерського обліку та звітності.

У функції бухгалтерської служби під час поточного контролю входить відстеження виконання кожною з сторін договірних зобов'язань, зокрема дані про надходження матеріальних цінностей на склад отримують із звіту матеріально-відповідальної особи, а про оплату платіжних документів постачальника – із виписки банку [1].

Тому, на першому етапі контролю перевіряється законність виникнення та дотримання договірної дисципліни на постачання запасів для виробництва, а також надання замовлених послуг.

Більшість суб'єктів господарювання у своїй діяльності мають проблеми, які носять більш правовий характер, – це договір поставки. Тому доцільно перш за все перевіряти обґрунтованість документального оформлення договірних зобов'язань.

Регулювання підприємницьких договорів, зокрема договорів поставки регулюється Цивільним Кодексом України (ЦКУ) [8] та Господарським Кодексом України (ГКУ) [2]. Договір поставки є різновидом договору купівлі-продажу (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення договору поставки

Визначення договору поставки за ЦКУ	Визначення договору поставки за ГКУ
<p>За договором поставки продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця для використання його у підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім або іншим подібним використанням, а покупець зобов'язується прийняти товар і сплатити за нього певну грошову суму.</p> <p>До договору поставки застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, якщо інше не встановлено договором, законом або не впливає з характеру відносин сторін.</p> <p>Законом можуть бути передбачені особливості регулювання укладення та виконання договорів поставки, у тому числі договору поставки товару для державних потреб.</p>	<p>За договором поставки одна сторона – постачальник зобов'язується передати (поставити) у зумовлені строки (строк) другій стороні – покупцеві товар (товари), а покупець зобов'язується прийняти вказаний товар (товари) і сплатити за нього певну грошову суму.</p> <p>Договір поставки укладається на розсуд сторін або відповідно до державного замовлення.</p> <p>Сторонами договору поставки можуть бути суб'єкти господарювання, зазначені у пунктах 1, 2 частини другої статті 55 ГКУ.</p> <p>Сторони для визначення умов договорів поставки мають право використовувати відомі міжнародні звичаї, рекомендації, правила міжнародних органів та організацій, якщо це не заборонено прямо або у виключній формі ГКУ чи законами України.</p> <p>Поставка товарів без укладення договору поставки може здійснюватися лише у випадках і порядку, передбачених законом.</p> <p>Реалізація суб'єктами господарювання товарів негосподарюючим суб'єктам здійснюється за правилами про договори купівлі-продажу. До відносин поставки, не врегульованих ГКУ, застосовуються відповідні положення Цивільного кодексу України про договір купівлі-продажу.</p>

Джерело: складено авторами за даними [2; 8]

При перевірці договірних зобов'язань треба пам'ятати, що і постачальник, і покупець за договором повинні бути господарськими суб'єктами. Відповідно до ГКУ, суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. Суб'єкти господарювання господарські організації, які діють на основі права власності, права господарського відання чи оперативного управління, мають статус юридичної особи, що визначається цивільним законодавством та ГКУ [2].

Відповідно до ст. 180 ГКУ, зміст господарського договору становлять умови договору, визначені угодою його сторін, спрямованою на встановлення, зміну або припинення господарських зобов'язань, як погоджені сторонами, так і ті, що приймаються ними як обов'язкові умови договору відповідно до законодавства.

Господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Істотними є умови, визнані такими за законом чи необхідні для договорів даного виду, а також умови, щодо яких на вимогу однієї із сторін повинна бути досягнута згода.

При укладенні господарського договору сторони зобов'язані у будь-якому разі погодити предмет, ціну та строк дії договору.

Строком дії господарського договору є час, впродовж якого існують господарські зобов'язання сторін, що виникли на основі цього договору. На зобов'язання, що виникли у сторін до укладення ними господарського договору, не поширюються умови укладеного договору, якщо договором не передбачено інше. Закінчення строку дії господарського договору не звільняє сторони від відповідальності за його порушення, що мало місце під час дії договору.

Договір поставки, відповідно до ГКУ, може бути укладений на один рік, на строк більше одного року (довгостроковий договір) або на інший строк, визначений угодою сторін. Якщо в договорі строк його дії не визначений, він вважається укладеним на один рік [2].

Строки поставки встановлюються сторонами в договорі з урахуванням необхідності постачання товарів споживачам, якщо інше не передбачено законодавством. Якщо в довгостроковому договорі кількість поставки визначено лише на рік або менший строк, у договорі повинен бути передбачений порядок погодження сторонами строків поставки на наступні періоди до закінчення строку дії договору. Якщо такий порядок не передбачений, договір вважається укладеним на один рік.

У договорі поставки за згодою сторін може бути передбачений порядок відвантаження товарів будь-яким видом транспорту, а також вибірка товарів покупцем.

Згідно ст. 265 ГКУ, за договором поставки одна сторона – постачальник зобов'язується передати (поставити) у зумовлені строки (строк) другій стороні – покупцеві товар (товари), а покупець зобов'язується прийняти вказаний товар (товари) і сплатити за нього певну грошову суму [2].

Що стосується міжнародних договорів (міжнародні договори купівлі-продажу, правила інкотермс (англ. Incoterms, International commerce terms) міжнародні комерційні умови, комплект міжнародних правил з тлумачення найбільш широко використовуваних торговельних термінів (умов) в галузі міжнародної торгівлі), то умови інкотермс є стандартизованими. Ці умови регламентують розподіл витрат та ризиків, пов'язаних із транспортуванням товару від продавця до покупця, але не визначають момент передачі права власності на товар.

Інкотермс встановлюють правила, які регулюють питання, пов'язані з доставкою товарів від продавця до покупця. Це включає в себе власне перевезення, відповідальність за експортне та імпорتنе оформлення товарів. Ці правила визначають відповідального за сплату доставки, митного оформлення та страхування ризиків на шляху транспортування товарів у залежності від означених стандартних умов поставки.

Стосовно договорів (контрактів) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що застосовується до них, визначені в ст. 6 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Так, ст. 6 визначено суб'єкти, які є сторонами зовнішньоекономічного договору (контракту), мають бути здатними до укладання договору (контракту) відповідно до цього та інших законів України або закону місця укладання договору (контракту) [6].

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності при складанні тексту зовнішньоекономічного договору (контракту) мають право використовувати відомі міжнародні звичаї, рекомендації, правила міжнародних органів та організацій, якщо це не заборонено прямо та у виключній формі цим та іншими законами України.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) укладається суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності або його представником у простій письмовій або в електронній формі, якщо інше не передбачено міжнародним договором України чи законом. У разі експорту послуг (крім транспортних), зовнішньоекономічний договір (контракт) може укладатися шляхом прийняття публічної пропозиції про угоду (оферти) або шляхом обміну електронними повідомленнями, або в інший спосіб, зокрема шляхом виставлення рахунка (інвойсу), у тому числі в електронному вигляді, за надані послуги. Повноваження представника на укладення зовнішньоекономічного договору (контракту) може впливати з доручення (довіреності), установчих документів, договорів та інших підстав, які не суперечать цьому Закону.

Для підписання зовнішньоекономічного договору (контракту) суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності не потрібен дозвіл будь-якого органу державної влади, управління або вищестоящої організації, за винятком випадків, передбачених законами України.

Зовнішньоекономічний договір (контракт) може бути визнано недійсним у судовому порядку, якщо він не відповідає вимогам законів України або міжнародних договорів України.

Також треба орієнтуватися на правила, які рекомендуються Законом України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» і визначені ст. 9 «Порівняння нормальної вартості з експортною ціною та визначення демпінгової маржі» [5], п. 1.5 Положення 201 «Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)» [4] та ін.

Правила Інкотермс використовують для зовнішньоекономічних договорів, а також не заборонено використовувати їх стосовно внутрішніх договорів. При цьому відсутність посилань на Інкотермс в угоді між українськими контрагентами призводить до визнання його недійсним. На це вказує Міністерство економіки України у Листі «Щодо введення в дію нової редакції Інкотермс-2010» від 10.06.2011 р. № 4201-24/939 [9] та від 18.07.2011 р. № 4201-26/1134 [10].

Стосовно зовнішньоекономічних договорів поставки необхідно визначитися з правом, яким вони будуть керуватися у рамках угоди. Така можливість сторонам зовнішньоекономічних договорів визначена Законом України «Про міжнародне приватне право» [7].

Орієнтовано для складання контракту можна використовувати Положення № 201, у якому зовнішньоекономічний договір повинен містити: назву договору, його номер, дату, місце складання; преамбулу; предмет договору; інформацію про кількість та якість товару; умови поставки; ціну та вартість договору; умови платежу; умови прийому-передачі товарів; форс-мажорні обставини; санкції та рекламації; порядок врегулювання суперечок в судовому порядку; реквізити сторін [4].

Також при укладанні зовнішньоекономічного договору необхідно пам'ятати про обмеження, які встановлюються Верховною Радою України, Кабінетом міністрів України та ін.

Для організації контролю за ходом виконання постачальниками своїх зобов'язань з поставки товарів необхідно використовувати облікові картки на окремих постачальників або спеціальні розроблені комп'ютерні програми, які дають змогу в динаміці оцінювати ступінь виконання зобов'язань. Ця інформація використовується для:

- оцінки окремих постачальників;
- обґрунтування рішень щодо доцільності продовження закупівлі товарів у постачальника;
- прийняття управлінських рішень щодо звернення до господарського суду та накладання штрафів на постачальників, що не виконують узяті на себе зобов'язання;
- прийняття управлінських рішень стосовно додаткової закупівлі товарів у інших постачальників при сталому ненадходженні необхідних товарів на підприємство.

У процесі аналізу відповідності фактичного обсягу надходження товарів укладеним договорам на поставку товарів визначають питому вагу у фактичному обсязі надходження товарів окремих груп постачальників-виробників та посередників, а також окремих видів договорів. Оскільки постачальники характеризуються різними ступенями виконання договірних зобов'язань, то проведення їх структурного аналізу дозволяє зробити висновок про якість товарного забезпечення обороту підприємства. Для цього розраховується коефіцієнт виконання договірних зобов'язань у цілому по підприємству та по окремих постачальниках.

Розрахунок здійснюється за формулою:

$$K = \text{Пф/Пд}, \quad (1)$$

де К – коефіцієнт виконання договірних зобов'язань;

Пф – фактична сума (або кількість) постачання товарів на підприємство;

Пд – сума (або кількість) постачання товарів на підприємство, що передбачено укладеними договорами.

Треба намагатись дотримуватись умови: $K \rightarrow 1$. При значенні цього коефіцієнта, нижчому за 1, необхідно детально вивчити причини такого стану, зокрема: поточні проблеми з виробництвом та сировиною; недобросовісність постачальника; відмова підприємства від частини закупівлі товарів, передбачених договорами; дії обставин зовнішнього середовища.

Результати аналізу договірних зобов'язань слугують для прийняття рішення про доцільність продовження договірних відносин з партнерами (контрагентами) [3].

Успішне здійснення господарської діяльності залежить від своєчасного виконання сторонами договору. Тому важливою частиною комерційної роботи є організація повсякденного контролю виконання договорів і ходу поставки товарів. Це дозволяє забезпечити своєчасне і безперервне постачання товарів в узгодженому асортименті, належної якості і в передбаченій кількості.

Необхідно деталізувати права і обов'язки кожної сторони, особливості обміну документами та придбання чи продажу товару. Чим більше конкретизовано та урегульовано у договорі проблемні моменти, тим краще [3].

Контролер обирає контрольні процедури відповідно до етапів проведення перевірки забезпечення виконання договірних зобов'язань. Особливу увагу слід звернути при проведенні контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань на:

- наявність та правильність оформлення, змісту договору на відповідність вимогам чинного законодавства;
- реальність та правильність відображення заборгованості у фінансовій звітності;
- дати виникнення простроченої заборгованості, не проведення своєчасних розрахунків;
- наявність кредиторської заборгованості, щодо якої минув строк позовної давності;
- стан внутрішнього контролю за розрахунковими операціями;
- правильність визначення сум до сплати в рахунках-фактурах;
- правильність реєстрації первинних документів розрахункових операцій та відображення у облікових бухгалтерських регістрах;
- наявність претензій внаслідок порушення договірних зобов'язань, законність їх;
- правильність розрахунку курсових різниць за зобов'язаннями;
- факт проведення інвентаризації розрахункових операцій;
- своєчасність погашення зобов'язань та правильність відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку;
- правильність відображення операцій по резерву сумнівних боргів у обліку;
- правильність ведення аналітичного обліку розрахунків з контрагентами;
- правильність списання договірних зобов'язань.

Етапи внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань можна представити таким чином (рис. 1).

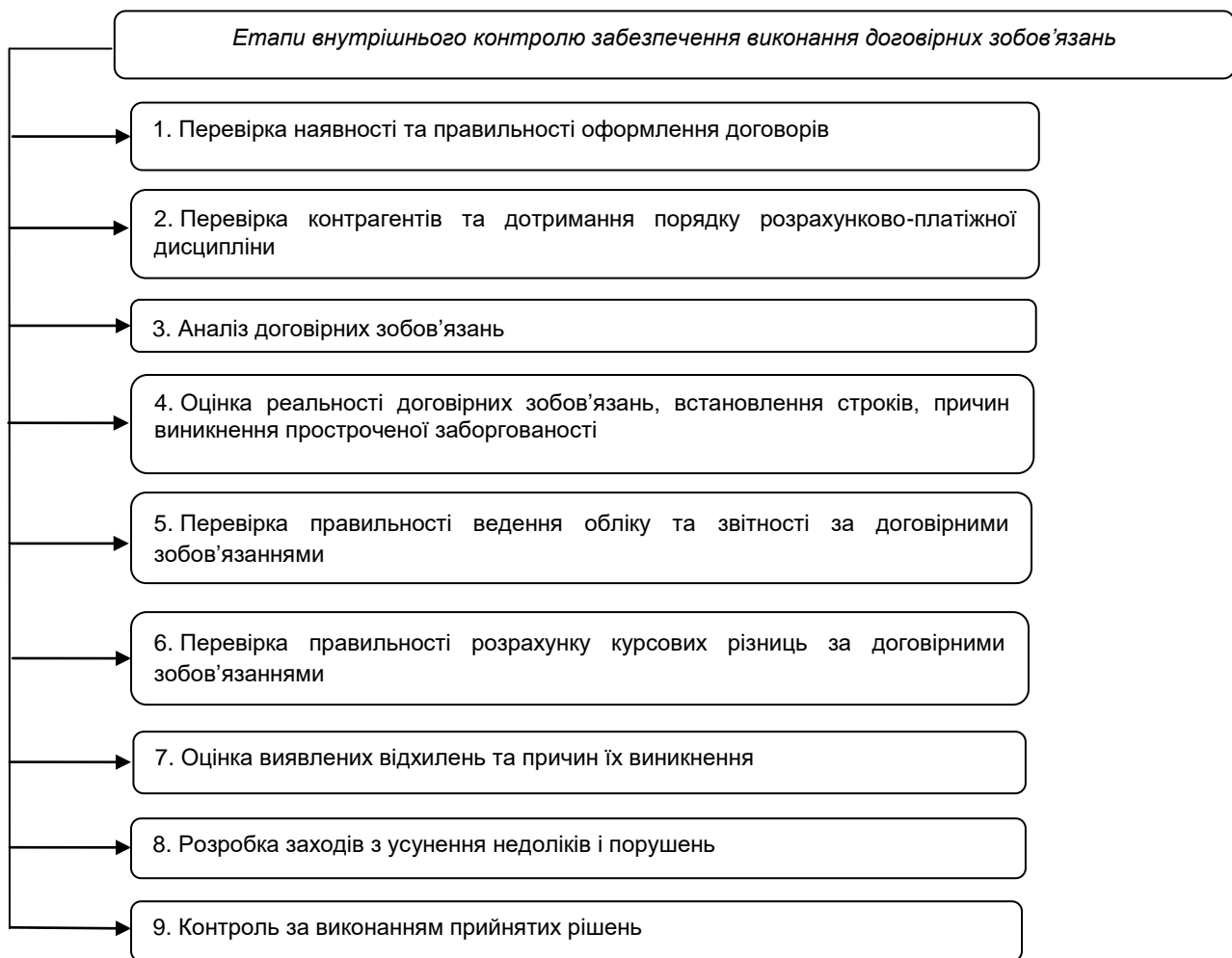

Рис. 1. Етапи внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань
Джерело: розроблено авторами

З метою відображення результатів перевірки запропоновано робочий документ контролера (табл. 2).

Таблиця 2
Робочий документ контролера за результатами перевірки забезпечення виконання договірних зобов'язань на законність розрахунків, їх доцільність, документальне оформлення та відображення у фінансовій звітності

Найменування контрагента	Вид договору, дата укладання та закінчення договору	Дата виникнення заборгованості за договірними зобов'язаннями	Підтверджуючий документ	Сума заборгованості згідно обліку	Сума заборгованості згідно з актом звірки від контрагента	Відхилення

Джерело: розроблено авторами

При перевірці правильності розрахунку курсових різниць за договірними зобов'язаннями доцільно приділити увагу на правильність відображення в обліку курсових різниць. З метою відображення результатів перевірки запропоновано робочий документ контролера наступної форми (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунок курсових різниць на дату балансу чи на дату здійснення господарської операції

№ п/п	Балансовий рахунок	Сума в іноземній валюті	Дата балансу	Валютний курс на кінець дня дати балансу	Дата здійснення господарської операції	Валютний курс на початок дня дати здійснення операції	Курсова різниця		Відхилення
							за даними обліку	за даними контролера	

Джерело: розроблено авторами

Запровадження на практиці запропонованих документів дозволить контролеру перевірити відповідність облікових записів за кожним з видів договірних зобов'язань.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, особливу увагу при здійсненні контролю договірних зобов'язань слід звернути на законність розрахунків, їх доцільність, документальне оформлення та відображення у фінансовій звітності. Використання сформованої методики проведення внутрішнього контролю операцій із забезпечення виконання зобов'язань забезпечить шляхом методичних прийомів контролю доцільність укладання договорів відповідно до обраної стратегії розвитку підприємства.

Бібліографічний список

1. Гацуленко Л.В., Кацупатрий М.М., Марчук У.О. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 496 с.
2. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: https://urist-ua.net/кодекси/господарський_кодекс_україни/ (дата звернення: 20.08.2018).
3. Оцінка виконання договорів. URL: http://info-library.com/content/346_Ocinka_vikonannya_dogovoriv.html (дата звернення: 20.08.2018).
4. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): затв. наказом Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 р. № 201. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01> (дата звернення: 21.08.2018).
5. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998 р. № 330-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14> (дата звернення: 21.08.2018).
6. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 22.08.2018).
7. Про міжнародне приватне право: Закон України від 22.08.2018 р. № 2709-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> (дата звернення: 31.08.2018).
8. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 980-IV. URL: https://urist-ua.net/кодекси/цивільний_кодекс_україни/ (дата звернення: 22.08.2018).
9. Щодо введення в дію нової редакції Інкотермс-2010: Лист Міністерства економіки України від 10.06.2011 р. № 4201-24/939. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-economy/2168-4201.html> (дата звернення: 23.08.2018).
10. Щодо введення в дію нової редакції Інкотермс-2010: Лист Міністерства економіки України від 18.07.2011 р. № 4201-26/1134. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-economy/2367-1134.html> (дата звернення: 23.08.2018).

References

1. Hatsulenko, L.V., Katsupatryi, M.M. and Marchuk, U.O. (2014), *Vnutrishnohospodarskyi kontrol* [Internal control], tutorial, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 496 p.
2. Verkhovna Rada Ukrainy (2003), *Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV* [Economic Code of Ukraine dated 16.01.2003 no. 436-VI], available at: https://urist-ua.net/кодекси/господарський_кодекс_україни/ (access date August 20, 2018).
3. *Otsinka vykonannia dohovoriv* [Assessment of execution of contracts], available at: http://info-library.com/content/346_Ocinka_vikonannya_dogovoriv.html (access date August 20, 2018).
4. Ministerstvo ekonomiky ta z pytan yevropeiskoi intehratsii Ukrainy (2001), *Polozhennia pro formu zovnishnoekonomichnykh dohovoriv (kontraktiv)* [Regulations on the form of foreign economic agreements

(contracts)], Nakaz dated 06.09.2001 no. 201, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0833-01> (access date August 21, 2018).

5. Verkhovna Rada Ukrainy (1998), *Pro zakhyst natsionalnogo tovarovyrobnyka vid dempinhovoho importu* [On the Protection of the National Producer from Dumped Imports], Zakon Ukrainy dated 22.12.1998 no. 330-XIV, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-14> (access date August 21, 2018).

6. Verkhovna Rada Ukrainy (1991), *Pro zovnishnoekonomichnu diialnist* [On foreign economic activity], Zakon Ukrainy dated 16.04.1991 no. 959-XII, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (access date August 22, 2018).

7. Verkhovna Rada Ukrainy (2018), *Pro mizhnarodne pryvatne pravo* [About international private law], Zakon Ukrainy dated 22.08.2018 no. 959-XII, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> (access date August 31, 2018).

8. Verkhovna Rada Ukrainy (2003), *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. no. 980-IV* [The Civil Code of Ukraine dated 16.01.2003 no. 980-IV], available at: https://urist-ua.net/кодекси/цивільний_кодекс_україни/ (access date August 22, 2018).

9. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy (2011), *Shchodo vvedennia v diiu novoi redaktsii Inkoterms-2010* [Regarding the introduction of the new edition of Incoterms-2010], Lyst dated 10.06.2011 no. 4201-24/939, available at: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-economy/2168-4201.html> (access date August 23, 2018).

10. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy (2011), *Shchodo vvedennia v diiu novoi redaktsii Inkoterms-2010* [Regarding the introduction of the new edition of Incoterms-2010], Lyst dated 18.07.2011 no. 4201-26/1134, available at: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-economy/2367-1134.html> (access date August 23, 2018).

Візіренко С.В., Мансурова А.Д. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Мета. Вивчення процесу організації та методики внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань.

Методика дослідження. Для досягнення поставленої мети і вирішення поставлених завдань використано наступний інструментарій методів наукового дослідження: діалектичний метод пізнання – для уточнення понять договору поставки, етапів внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань, контрольних процедур; аналітико-монографічний – при вивченні літературних джерел; системно-аналітичний метод – при дослідженні законодавчих чи інших нормативно-правових актів з питань організації та методики внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань; методи опису, конкретизації, формалізації – при визначенні основних етапів внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань; абстрактно-логічний метод – для узагальнення теоретичних положень, формування висновків та пропозицій.

Результати. Розглянуто та охарактеризовано теоретичні аспекти організації та методики внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань.

Наукова новизна. Обґрунтовано організацію та методику внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань шляхом виокремлення основних етапів внутрішнього контролю забезпечення виконання договірних зобов'язань. Аргументовано, що використання сформованої методики проведення внутрішнього контролю операцій із забезпечення виконання зобов'язань забезпечить визначення доцільності укладання договорів відповідно до обраної стратегії розвитку підприємства за рахунок методичних прийомів контролю.

Практична значущість. Основні положення даного дослідження у формі пропозицій та методичних рекомендацій можуть бути використані підприємствами для аналізу договірних зобов'язань, прийняття рішення про доцільність продовження договірних відносин з контрагентами.

Ключові слова: договір, контракт, договір поставки, зовнішньоекономічний договір, господарський договір, договірні зобов'язання, внутрішній контроль, контрагенти, заборгованість, курсові різниці.

Vizirenko S.V., Mansurova A.D. ORGANIZATION AND METHOD OF INTERNAL CONTROL OF SUPPLY OF CONTRACTUAL OBLIGATIONS

Purpose the articles are the study of process of organization and method of internal control of providing of implementation of contractual obligations.

Methodology of research. For achievement of the put purpose the decision of the put tasks is used the following tool of methods of scientific research: dialectical method of cognition – for clarification of concept of agreement of delivery, stages of internal control of providing of implementation of contractual obligations, control procedures; analytical and monographic – at the study of literary sources; system analytical method – at research of legislative or other normatively legal acts on questions organization and method of internal control of providing of implementation of contractual obligations; methods of description, specification, formalization, – at determination of the basic stages of internal control of providing of implementation of contractual obligations; abstractly logical method – for generalization of theoretical positions, forming of conclusions and suggestions.

Findings. The theoretical aspects of organization and method of internal control of providing of implementation of contractual obligations were considered and described.

Originality. The organization and method of internal control of providing of implementation of contractual obligations were grounded, by the selection of the basic stages of internal control of providing of implementation of contractual obligations. Argued, the use of the formed method of lead through of internal control of operations from

providing of fulfilling commitment will provide by the methodical receptions of control expedience of entering into contracts in accordance with select strategy of development of enterprise.

Practical value. The substantive provisions of this research in form suggestions and methodical recommendations can be used enterprises, for the analysis of contractual obligations, a decision-making about expedience of continuation of contractual relationships with contractors.

Key words: agreement, contract, agreement of delivery, foreign economic treaty, economic agreement, contractual obligations, internal control, contractors, debt, exchange rate differences.

Визиренко С.В., Мансурова А.Д. ОРГАНИЗАЦИЯ И МЕТОДИКА ВНУТРЕННЕГО КОНТРОЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ВЫПОЛНЕНИЯ ДОГОВОРНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ

Цель. Изучение процесса организации и методики внутреннего контроля обеспечения выполнения договорных обязательств.

Методика исследования. Для достижения поставленной цели и решения поставленных задач использован следующий инструментарий методов научного исследования: диалектический метод познания – для уточнения понятий договора поставки, этапов внутреннего контроля обеспечения выполнения договорных обязательств, контрольных процедур; аналитико-монографический – при изучении литературных источников; системно-аналитический метод – при исследовании законодательных или иных нормативно-правовых актов по вопросам организации и методики внутреннего контроля обеспечения выполнения договорных обязательств; методы описания, конкретизации, формализации – при определении основных этапов внутреннего контроля обеспечения выполнения договорных обязательств; абстрактно-логический метод – для обобщения теоретических положений, формирование выводов и предложений.

Результаты. Рассмотрены и охарактеризованы теоретические аспекты организации и методики внутреннего контроля обеспечения выполнения договорных обязательств.

Научная новизна. Обоснованы организация и методика внутреннего контроля обеспечения выполнения договорных обязательств путем выделения основных этапов внутреннего контроля обеспечения выполнения договорных обязательств. Аргументировано, что использование сформированной методики проведения внутреннего контроля операций по обеспечению выполнения обязательств обеспечит определение целесообразности заключения договоров в соответствии с выбранной стратегией развития предприятия за счет методических приемов контроля.

Практическая значимость. Основные положения данного исследования в форме предложений и методических рекомендаций могут быть использованы предприятиями для анализа договорных обязательств, принятия решения о целесообразности продолжения договорных отношений с контрагентами.

Ключевые слова: договор, контракт, договор поставки, внешнеэкономический договор, хозяйственный договор, договорные обязательства, внутренний контроль, контрагенты, задолженность, курсовые разницы.